

L'ADEQUACIÓ DELS OBJECTIUS GENERALS D'ETAPA, EN EL MARC DE L'ELABORACIÓ DEL PROJECTE CURRICULAR (I)

Enric Queralt. Cap d'Estudis del C.P. de Montbrí del Camp

L'actual Reforma de l'ensenyament, al marge dels elements estructurals i/o organitzatius que tothom, més o menys, coneix, conté unes propostes realment innovadores a nivell psicopedagògic que podrien afectar profundament les escoles si els mestres ens ho creiem i les estudiem amb deteniment. I l'administració articula formes d'aprofundir-hi, més enllà dels cursets realitzats fins ara.

La representació gràfica d'aquestes propostes podria adoptar una forma semblant a una construcció de fustos.

La Reforma, doncs, descansa molt particularment sobre el treball en grup de les mestres i dels mestres. Un treball en grup que, per norma general, no és gens fàcil i que, sovint, provoca tensions i/o mals entesos. Si la Reforma Educativa aconsegueix la familiarització de les mestres i dels mestres amb el treball en grup, ja haurà estat un èxit històric. Si no és així, fàcilment serà paper mullat de cara a la història pedagògica del nostre país.

És important que tot l'equip de mestres d'una escola comparteixi els mateixos objectius, independentment dels nivells i de les àrees on treballin. Ara, amb la Reforma, se'ns ofereix una bona oportunitat de començar a fer realitat aquest principi: la redacció/construcció dels Projectes Curriculars de Centre comporta l'adequació dels objectius generals de les diferents etapes educatives al context de l'escola.

L'adequació dels objectius generals d'etapa, expressats en el D.C.B. (també conegut com a Primer Nivell de Concreció), a les característiques de cada centre, comportarà, bàsicament, tenir en compte: a) el context social, econòmic i cultural de l'escola, b) l'alumnat i les seves característiques, i c) els mestres i les seves opcions psicopedagògiques i metodològiques.

Aquesta adequació pot comportar nivells de treball o d'aproximació molt diversos en funció de les característiques de l'escola i dels mestres que la realitzin. De tota manera, però, sigui quin sigui el resultat d'aquesta adequació, el cert és que s'haurà avançat en la pràctica del treball en grup.

En un plantejament de construcció deductiva del P.C.C., l'adequació dels objectius seria la primera fase

del treball. Seria una primera aproximació als plantejaments de la Reforma que, sens dubte, és bo realitzar.

Fases d'elaboració del Projecte Curricular

Què Ensenyar

- 1) Fase d'ADEQUACIÓ dels Objectius Gen. d'Etapa. dels Objectius Gen. d'Àrea. dels continguts.
- 2) Fase de CONCRECIÓ dels continguts. dels Objectius Finals.

Quan Ensenyar

- 3) Fase de SEQÜENCIACIÓ I DISTRIBUCIÓ PER CICLES. dels Objectius Gen. d'Àrea. dels continguts. dels Objectius Referencials.

Com Ensenyar

- 4) Fase de DEFINICIÓ D'OPCIÓNS. Metodologia/Agrupaments. Organització Espai i temps. Materials Curriculars. Altres recursos didàctics.

Què, quan i com avaluar

- Criteris d'avaluació generals.
- Criteris d'Àrea.
- Sistemes d'avaluació formativa.
- Criteris de promoció.

Per poder realitzar aquesta adequació dels objectius generals d'etapa serà necessari, prèviament, conèixer amb més detall el seu contingut i el seu plantejament intern.

Els objectius generals d'etapa són uns enunciats que fixen les capacitats que els alumnes han d'haver adquirit en finalitzar l'etapa corresponent. Al capdavant, presenten la manera d'entendre l'educació escolar des de la perspectiva de l'actual Reforma Educativa. Aquestes finalitats educatives estan definides per tres principis rectoris: 1) autonomia d'acció en el medi, 2) socialització, i 3) adquisició d'instruments bàsics.

Tant en l'etapa infantil com en la primària, els objectius generals estan definits en termes de capacitats de desenvolupament personal i, per tant, no són directament avaluables.

En el seu redactat s'hi pot apreciar la presència de cinc tipus de capacitats: 1) capacitats d'equilibri personal, 2) capacitats de desenvolupament motriu, 3) capacitats de relació, 4) capacitats d'inserció social, i 5) capacitats cognitives.

Les capacitats són de caire global i no fan referència a cap àrea concreta ni a cap cicle de l'etapa en particular. Es parteix de la consideració que totes les àrees poden i han de contribuir a assolir els objectius de l'etapa fixats, lògicament uns més que altres, però no pas de manera exloent.

En el seu redactat no s'hi observa cap correspondència concreta amb els objectius generals de les àrees. Tampoc s'hi estableix, a priori, cap mena de prioritat en la seva ordenació. La seva seqüència de redacció no pressuposa cap mena de jerarquització interna.

Adequació dels objectius generals d'etapa

Cada centre, d'acord amb el que disposi el seu P.E.C., o amb els resultats de l'estudi del context que es pugui realitzar, caldrà que adequi els objectius generals fixats en el corresponent D.C.B., a la seva realitat concreta. Caldrà contemplar l'adequació com una opció enriquidora i no pas com una renúncia a algun tret característic de la realitat escolar. Per altra banda, també cal remarcar que l'adequació no ha de suposar forçosament un increment en el nombre d'objectius generals d'etapa.

L'adequació hauria de comportar, inicialment, una anàlisi de la redacció de cadascun dels objectius. Aquesta

anàlisi ens haurà de permetre trobar el tipus de capacitat més rellevant en cada objectiu, de les cinc possibles esmentades anteriorment. Comprendre la redacció interna dels objectius generals d'etapa serà una garantia per efectuar una adequació més correcta.

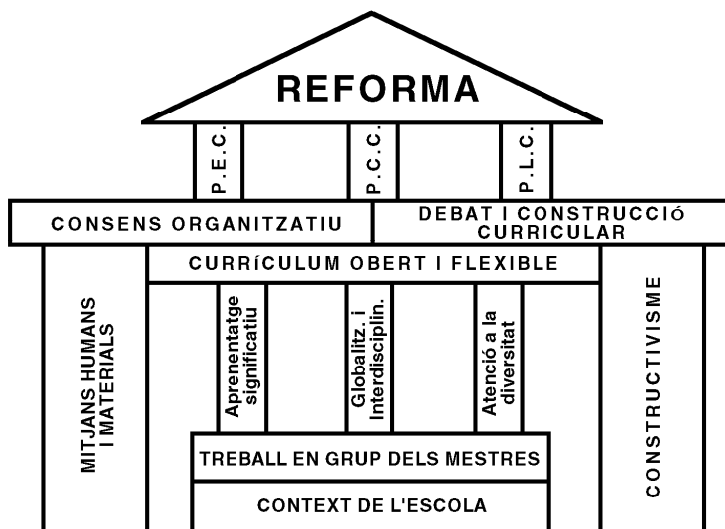
Fixem-nos, per exemple, en el primer objectiu general de l'etapa primària: «conèixer i acceptar la pròpia identitat, les seves possibilitats afectives i de relació i progressar en l'autonomia i en la iniciativa personal».

Es pot observar que aquest objectiu fa referència, bàsicament, a dos tipus de capacitats: capacitat d'equilibri personal i capacitat de relació. Sembla, però, que, de fet, la primera seria la més rellevant. Tenint present, doncs, el contingut i el redactat d'aquest objectiu, hauríem de procurar que la nostra adequació/adaptació no traís l'esperit de la seva redacció inicial. No hauríem de fer prevaldre cap capacitat que no fos la d'equilibri personal.

El procés d'adequació podrà comportar accions diverses:

- Matisar el contingut dels objectius.
- Agrupar dos objectius en un de sol.
- Establir prioritats entre els diferents objectius en funció de les característiques del context de l'escola.
- Incorporar objectius nous que no es preveuen de manera explícita en el D.C.B.
- Realitzar noves redaccions més entenedores.

De vegades, però, l'adequació tan sols haurà comportat una lectura pausada i aprofundida del text dels diferents objectius de l'etapa ... i ja serà molt. Quan l'adequació que es realitzi comporti la redacció nova dels objectius, caldrà vetllar molt especialment perquè estiguin redactats en termes de capacitats i no pas en termes de continguts educatius.

Proposta de model d'adequació d'objectius generals d'etapa

A la nostra escola, la de Montbrió del Camp, vàrem optar per una construcció deductiva del P.C.C. que tingués present els diferents elements que configuren el model curricular del D.C.B. Per tant, una de les primeres tasques que vàrem emprendre va ser l'adequació dels objectius generals de primària. Per realitzar aquesta tasca vàrem dissenyar una plantilla model que aplicaríem a cadascun dels quinze objectius de Primària.

Amb la plantilla, a partir de la lectura del redactat oficial de l'objectiu d'etapa, ens proposàvem el seu estudi i anàlisi fent referència immediata a la feina de cada dia, sempre que això ens fos possible.

Aquesta relació inicial i directa amb la tasca diària de fer de mestre/a ens havia de permetre generar el convenciment que s'estava realitzant una feina necessària que començaria a orientar clarament la intervenció pedagògica del nostre centre en la direcció de la Reforma Educativa.

Preteníem començar a bastir l'estructura del currículum de la nostra escola. Òbviament, érem conscients que el model de plantilla d'adequació era, per damunt de tot, una proposta i, com a tal, s'hauria d'utilitzar d'una manera legible en cadascun dels objectius.

Bibliografia

- COLL, C. *Marc Curricular per a l'ensenyament obligatori*. Departament d'Ensenyament. Barcelona. 1986.
- DEL CARMEN, L. i ZABALA, A. *Guia per a l'elaboració del Projecte Educatiu*. Editorial Graó (Col·lecció Materials Curriculars). Barcelona. 1992.
- MAURI, T. i altres. *El Currículum en el centre educatiu*. Editorial Horsori/ICE U.B. Barcelona. 1990.
- SECRETARIAT DE L'ESCOLA CRISTIANA A CATALUNYA *El Projecte Curricular*. Departament d'Ensenyament. Barcelona. 1992.

Annex

PROJECTE CURRICULAR DE CENTRE

Fase d'adequació Objectiu general d'etapa PRIM. n° 1

Redactat oficial:

Conèixer i acceptar la pròpia identitat, les seves possibilitats afectives i de relació i progressar en l'autonomia i la iniciativa personal.

Qüestions que planteja el seu redactat

Capacitats a les quals fa referència:

1. EQUILIBRI PERSONAL 2. RELACIÓ 3. INSERCIÓ

Tipologia de contingut més rellevant:

ACTITUDINA LS / CONCEPTUA LS

Relació amb algun Eix transversal:

EL CONSUM / L'INTERCULTURALISME.

Activitats o metodologies més apropiades que se'n poden deduir:

- Iniciar tan aviat com sigui possible activitats tutorialment encaminades a l'autoconeixement de la personalitat.
- Potenciar la diversitat de respostes i d'actuacions.
- Activitats que permetin aproximacions diverses.
- Afavorir el treball autònom: plans de treball (Freinet; treball) per projectes.
- Treballs en grup/Tallers.
- Escola de pares (importància de l'autoconcepte dels fills).
- El consum: expectatives i frustracions que genera.

Conclusions que comporta

Canvis o emfasitzacions respecte a les tasques actuals (si s'escau).

- Promoure la programació de treball en grup.
- Revisar el contingut i el funcionament de les assemblees de classe.
- Afavorir les activitats de relació (festes, lleure organitzat, colònies).
- El pati (analitzar les situacions que s'hi estableixen).

Criteris per a la seqüenciació (si n'hi ha).

- Etapa Inf. i C. Inicial centrar el treball en l'autoimatge i l'autoconcepte.
- C. Mitjà i C. Superior posar més èmfasi en l'autonomia i la iniciativa.

Criteris per a la definició d'opcions (materials, espai, temps, avaluació...)

- Importància de l'autoavaluació.
- Necessitat d'introduir-nos en tècniques d'avaluació formativa per reduir progressivament el pes de l'avaluació sumativa.

Incidència del context de l'Escola (quan calgui).

Els alumnes viuen, en general, bastant mediatitzats pels models de vida urbana que reben de diferents canals. Els manca confiança amb la pròpia manera de viure.

NOVA REDACCIÓ DE L'OBJECTIU

Conèixer i acceptar la pròpia manera de ser, individualment i en grups, tot revaloritzant els costums propis del poble. Conèixer i acceptar les pròpies possibilitats afectives i de relació. Progressar en l'autonomia i en la iniciativa personal.